

Методика підготовки студентів ВНЗ до ефективного формування і розвитку розумових здібностей учнів у процесі вивчення іноземної мови має на меті: виявити закономірності осмислення студентами педагогічного процесу; сформувані засади оцінки доцільності використання прийомів і методів ефективного навчання; забезпечити високий рівень адекватності студента поставленим завданням; навчити студента прогнозувати результат педагогічних дій; допомогти якісно сформувані мету та завдання уроку й ефективно спланувати робочий час; зосередити увагу майбутнього вчителя на параметрах творчого пошуку дійових прийомів розвитку розумових здібностей.

Підсумовуючи, доречно відзначити актуальність твердження А. Н. Леонтьєва про те, що „дослідження формування в дітей понять і логічних операцій внесли дуже важливий вклад у науку. Було показано, що поняття зовсім не формуються в голові дитини за типом утворення чуттєвих генетичних образів, а являють результат процесу присвоєння „готових”, історично вироблених значень, і що процес цей відбувається в діяльності дитини в умовах спілкування з людьми” [6, 176], – засвідчена педагогічною практикою формування і розвитку розумових здібностей учня.

Література:

1. Бим Л.И. Всегда ли инновации в области терминологии следствие научного знания // Иностранный язык в школе. – № 3. – 2004. – С. 30 – 34.
2. Бишева А.С. Некоторые приемы развития творческих способностей учащихся на уроках иностранного языка // Иностранный язык в школе. – №2. – 2005. – С. 37 – 43.
3. Габдуллина Г.Д. Разработка проблемных заданий в процессе преподавания литературы на английском языке в 9 – 11 классах // Иностранный язык в школе. – № 4. – 2005. – С. 33 – 37.
4. Касюк А.Я. Социокультурный аспект и его учет в процессе обучения иностранным языкам // Инновации в образовании. – № 3. – 2003. – С. 43 – 54.
5. Корниенко П.А. Краеведческие материалы как средство обучения языку в средней школе // Иностранный язык в школе. – № 6. – 2004. – С. 28 – 32.
6. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. – Т. II. – М.: Педагогика, 1983. – 230 с.
7. Мугамабов А.Л. Аудиовизуальный метод // Иностранный язык в школе. – № 5. – 2003. – С. 22 – 25.
8. Мумокина Ю.А. Тихонова Н.К. Проффессионально – педагогическая ролевая игра в подготовке преподавателей иностранного языка // Иностранный язык в школе. – № 4. – 2003. – С. 50 – 52.
9. Пассов М. П. Учебник как феномен сферы иноязычного образования // Иностранный язык в школе. – № 4. – 2004. – С. 39 – 46.
10. Софронова В.В., Сысоев П.В. Элективный курс по культуроведению США в системе профильного обучения английскому языку // Иностранный язык в школе. – №2. – 2005. – С. 7 – 11.
11. Фоменко Т.М. Гончарук О.В. Использование видеозаписи „ситуационная модель” для формирования методической компетентности будущих учителей иностранных языков // Иностранный язык в школе. – № 1. – 2005. – С. 78 – 83.

УДК 371

Л.О. Бугакова

РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ДИТИНИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Анотація. У статті висвітлюється проблема розвитку здібностей дитини у дошкільному віці.

***Аннотація.** В статтє освещаеться проблема розвитку способностей ребенка в дошкольном воздасте.*

***Annotation.** In the article tells about the problem of development of capabilities of child in preschool age.*

З огляду на процеси, які необхідно розглядати і розв'язувати як у контексті сучасних соціальних трансформацій, так і історично, що відбуваються у державі та в системі освіти, основна роль належить меті формування всебічно (гармонійно) розвиненої особистості.

В основу формування особистості повинні лягти, передусім, ідеї гуманістичної парадигми особистісно орієнтованої освіти та виховання.

Мета особистісно орієнтованої гуманної освіти не сформувати й навіть не виховати, а знайти, підтримати, розвинути здібності дитини, закласти в ній механізм самореалізації особистості [2, 41-42].

Проблемою розвитку здібностей у дітей займаються провідні вчені нашої країни та країн ближнього й далекого зарубіжжя (Ш. Амонашвілі, І. Волощук, О. Кульчицька, Н. Лейтес, М. Лещенко, Н. Ліфарєва, Г. Мелхорн, Х. Мелхорн, В. Моляко, О. Музика, В. Онацький, та ін.) Значну роль цьому питанню приділяли К. Ушинський, В. Сухомлинський, О. Захаренко.

Завданням статті є проаналізувати, як проблема розвитку здібностей дитини у дошкільному віці розв'язується в працях вітчизняних та зарубіжних учених.

Н. Ліфарєва у навчальному посібнику „Психологія особистості”, встановлюючи роль дитинства у становленні особистості, зазначає, що у ранньому дитинстві особистісні риси формуються в результаті взаємодії генотипу і середовища, а потім розвиваються вже на основі соціально-психологічних законів. „У дошкільному віці оформлюються задатки, проте сенситивний період розвитку здібностей на їх основі продовжується аж до закінчення школи, а старший шкільний вік – час, найбільш сприятливий для розвитку моральних і світоглядних установок, система поглядів особистості на світ” [4, 56]. У процесі розвитку особистості дитини від народження до трьох років велику роль відігріє сім'я. У дошкільному дитинстві до впливу сім'ї додається вплив спілкування з ровесниками, дорослими людьми, звернення до доступних засобів масової інформації. При цьому виховується допитливість, доброта. Із вступом до школи відкривається новий канал виховного впливу на дитину через ровесників, учителів, навчальні предмети, розширюються контакти із засобами масової інформації. На думку Н. Ліфарєвої, „від народження до підліткового періоду дитина засвоює соціальний досвід некритично, адаптується, пристосовується, наслідує” [4, 71]. Слід відмітити, що раніше в характері дитини закладаються такі риси як доброта, чуйність, акуратність, працьовитість, наполегливість тощо. Вони формуються і закріплюються в іграх дітей, у доступних видах праці – це у ранньому і дошкільному дитинстві. У характері дитини цього віку закріплюються ті риси, що постійно підкріплюються. Якщо у початкових класах одержує підтримку те, що набула дитина вдома – тоді ці риси закріплюються і зберігаються упродовж життя.

Обдаровані діти у віці приблизно чотирьох років починають проявляти інтерес до загадок, а з п'яти – захоплюватися грою слів; вони характеризуються раннім розвитком, швидко накопичують словарний запас, мають добру пам'ять; для них характерно з ранніх років задумуватися й розмірковувати над такими явищами як смерть, загробне життя, релігійні вірування тощо; з ранніх років проявляють інтерес до якогось одного заняття (музики, математики, спорту, колекціонування тощо) [3, 42].

Г. Мелхорн та Х. Мелхорн у праці „Гениями не рождаются” наводять приклади розвитку здібностей з раннього дитинства. Вони стверджують, що більшість відомих людей, як і досягли значних успіхів у різних галузях науки і мистецтва, вже в ранньому дитинстві одержали досить значну освіту. Так, Г. Лейбніць до шести років одержав від свого батька такі знання, що після його ранньої смерті міг самостійно продовжувати свою освіту: у вісім років він вивчив латинь, в одинадцять знав грецьку, а в п'ятнадцять вступив до Лейпцігського університету; Моцарт був вундеркіндом, а Р. Вагнер у дитинстві написав оперу. Значну роль у розвитку здібностей дитини вчені відводять оточуючим: батькам, вихователям, учителям, виділяючи такі їхні дії: заняття з дітьми з раннього дитинства; ранній розвиток розумових здібностей; раннє виховання здібностей і сконцентруватися на чомусь; постійна підтримка інтересу дитини до певного виду діяльності до того часу, поки дитина сама не буде свідомо бажати й прагнути до здійснення певної роботи в межах свого захоплення [5, 123].

Адже зацікавити дитину чимось досить просто, а допомогти їй зберегти інтерес – спрямувати читати додаткову літературу, відвідувати відповідний гурток, щоб глибше проникнути у той предмет, який цікавить дитину, значно важче. На основі проведених досліджень Г. Мелхорн та Х. Мелхорн зробили висновок: „Стимулювання яскраво виражених інтересів, розвиток здібностей і талантів – складна робота, яку мають здійснювати захоплені цією справою батьки, педагоги, вчені, а також молодіжні й дитячі організації. Всі вони мають допомагати один одному. Кожен крок у цьому напрямку принесе в майбутньому користь” [5, 153].

В. Моляко та О. Музика, досліджуючи здібності, творчість і обдарованість, відзначають, що задатки – це вроджене утворення, а здібності – набуте. Відпочатку, здібності – це не причина успішності людини в діяльності, а наслідок розвитку задатків у діяльності. Включаючись у діяльність, суб'єкт мобілізує свої задатки, які переструктуровуються, сплавляються і утворюють якісно нове утворення – здібності [1, 37].

Адаптація до предметного середовища починається майже відразу після народження дитини, і відразу ж починається процес розвитку здібностей. Перші прояви творчих здібностей та творчості спостерігаються в дошкільному віці у формі спроб самостійного виконання діяльності. Вчені визначають умови розвитку творчих здібностей дошкільників. Перш за все розвиток здібностей дитини зумовлюється дією ряду соціальних чинників, серед яких – соціальна ситуація розвитку та провідна ігрова діяльність. Спонтанний розвиток здібностей і зародження творчості дошкільників, що відбуваються в умовах ігрової та продуктивних видів діяльності, спрямовані на задоволення потреби у визнанні з боку найближчого соціального оточення. Точне відтворення дій дорослого стає метою активності дошкільників, за яке вони очікують визнання. Таким чином, потреба у визнанні може розглядатися як один із самостійних чинників розвитку наслідування дошкільників.

У практиці вихователів дошкільних навчальних закладів прийнято здебільшого надавати схвалення за точне відтворення дитиною заданого зразка діяльності, ніж за його відмінності (творчі дії). Однак однією з умов розвитку творчих здібностей дошкільників у продуктивній діяльності є визнання та схвалення дорослими не лише наслідуваних, але й творчих дій дитини. Вчені припускають, що розвиток творчості та творчих здібностей дошкільників здійснюється на основі ціннісної регуляції наслідування. Результати досліджень В. Моляко та О. Музики свідчать, що усвідомлення дошкільниками випадкових продуктивних інвенцій та подальше цілеспрямоване їх використання для отримання творчого результату є одним із механізмів розвитку творчих здібностей у наслідуванні. Виявлено, що випадкові інвенції виникають на будь-якому етапі оволодіння

діяльністю внаслідок нездатності дошкільників точно відтворити дії дорослого. Однак, якщо на початкових етапах освоєння діяльності діти орієнтуються на наслідування дій дорослого та відкидають випадкові інвенції, то при досконалому самостійному виконанні завдання інвенції викликають інтерес як самої дитини, так і ровесників. У результаті кількаразового успішного включення випадкових інвенцій у зміст діяльності діти усвідомлювали їх цінність як засобів отримання визнання за творчий результат. Досконалість наслідувальної діяльності в поєднанні зі здатністю до усвідомленого цілеспрямованого використання інвенцій як засобів творчості є свідченням формування творчої спрямованості та одним із ключових показників розвитку творчих здібностей особистості.

Вчені вважають, що ознакою обдарованості дошкільників є рефлексія власних здібностей та можливості їх розвитку, усвідомлене розмежування власних та наслідувальних дій, усвідомлення перенесення наслідувальних та інвенційних дій. Рефлексія як один із механізмів регуляції діяльності вимагає достатньо високого рівня розвитку абстрактного мислення, оскільки передбачає „відсторонення” від власних процесів і якостей [1, 56-61].

Таким чином, можна стверджувати, що виникнення творчості в дошкільному віці визначається як особливостями оволодіння дошкільниками змістом самої діяльності, так і особливостями взаємостосунків з оточенням. Рушійною силою відмови від наслідування дій дорослого та переходу до усвідомленого включення інвенцій у діяльність є можливість задоволення потреби у визнанні засобами інвенційно-творчого наслідування. Розвитку творчих здібностей дошкільників мають допомагати батьки, вихователі.

Література:

1. Здібності, творчість, обдарованість і теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.
2. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – 216 с. – Бібліогр. С. 202-213.
3. Кульчицкая Е.И. Методика диагностики интеллектуальной одаренности // Обдарована дитина. – №3. – 2003. – С. 39-44.
4. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.
5. Мелхорн Г., Мелхорн Х. Гениями не рождаются. Общество и способности человека: Кн. для учителя: Пер. с нем. – М.: Просвещение, 1989. – 160 с.

УДК 378.147

В.П. Вонсович

ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПРИЙОМІВ У НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розглянуто імітаційні технології у навчально-професійній діяльності студентів ВНЗ. Показано, що в основі даних технологій міститься імітаційне або імітаційно-ігрове моделювання. Це дає можливість формувати професійний досвід в умовах квазі – професійної діяльності.

Аннотация. В статье рассмотрены имитационные технологии в навчально-профессиональной деятельности студентов ВНЗ. Показано, что в основе данных технологий содержится имитационное или имитационно-игровое моделирование. Это дает возможность формировать профессиональный опыт в условиях квази – профессиональной деятельности.